

میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی

به انضمام «منشور میراث صنعتی نیژنی تاگیل»
و «اصول دوبلین»

ترجمه

میشل فالسیر

گردآوری و ترجمه:

علیرضا قاضی مقدم، مهشید مداحی

انتشارات پایور

۱۳۹۲

سرشناسه	: فالتسر، میشائیل اس.، ۱۹۷۳ - ۵
عنوان و نام پدیدآور	: میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی به انضمام منشور میراث صنعتی نژادی تألیف اصول دوبلین: نویسنده: میشال فالسر: گردآوری و ترجمه: علیرضا قاضی مقدم، مهشید مداحی.
مشخصات نشر	: تهران: پایور، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۴ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۶۴۰۰۰۹۳۲۴۰-۶۰۰-۹۷۸: ۱۵۰۰۰ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: عنوان به انگلیسی: Global Strategy Studies Industrial Heritage Analysis World Heritage List and Tentative List.
موضوع	: باستان شناسی صنایع
موضوع	: آثار فرهنگی
موضوع	: ساختمان های صنعتی
شناخته افزوده	: قاضی مقدم، علیرضا. ۱۳۶۲ - مترجم
شناخته افزوده	: مداحی، مهشید. ۱۳۶۲ - مترجم
شناخته افزوده	: مرکز میراث جهانی، دفتر منطقه ای آسیا-اقیانوسیه
شناخته افزوده	: World Heritage Centre . Asia-Pacific Region
رده بندی کنگره	: ۱۷۹۴ ف ۱۷۹۴
رده بندی دیویی	: ۶۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۶۱۵۹۸

انتشارات پایور

عنوان: میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی

گردآوری و ترجمه: علیرضا قاضی مقدم، مهشید مداحی

ناشر: انتشارات پایور (تلفن: ۰۹۱۲۱۵۹۱۰۵۲)

طراح جلد: مهشید مداحی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۲۴۰-۹-۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای نویسندگان و انتشارات پایور محفوظ است.

فهرست مندرجات

پیشگفتار مترجمین	۹
بخش نخست	۱۳
منشور نیژنی تاگیل برای میراث صنعتی	۱۵
اصول مشترک ایکوموس-کمیته میراث صنعتی	۲۱
بخش دوم	۲۷
تشکر و قدردانی	۲۹
۰- مرور کلی	۳۰
۱- میراث جهانی یونسکو	۳۱
۱-۱- کنوانسیون، کمیته میراث جهانی، ارکان مشورتی، فهرست میراث جهانی و فهرست پیشنهادی	۳۱
۱-۲- مرکز میراث جهانی یونسکو و اختیارات آن	۳۲
۲- فهرست میراث جهانی و راهبرد جهانی	۳۲
۱-۲- فهرست میراث جهانی و راهبرد جهانی	۳۲
۳- میراث صنعتی	۳۷
۱-۳- تعریف	۳۷
۲-۳- میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی	۳۷
۳-۳- طبقه بندی ها، زیر-موضوع ها و سامانه ی دسته بندی پیشنهادی (HAER)	۴۲
۴-۳- دسته بندی و معرفی محوطه های صنعتی میراث جهانی	۴۲

- ۴-۱- تعریف فهرست پیشنهادی و رهنمودهای اجرایی ۴۵
- ۴-۲- طبقه بندی میراث صنعتی در فهرست پیشنهادی ۴۵
- ۴-۳- طبقه بندی منطقه ای ۴۵
- ۴-۳-۱- منطقه آفریقا ۴۶
- ۴-۳-۲- منطقه کشورهای عربی ۴۸
- ۴-۳-۳- منطقه آسیا-اقیانوسیه ۵۰
- ۴-۳-۴- منطقه اروپا-آمریکای شمالی ۵۲
- ۴-۳-۵- منطقه آمریکای لاتین/کارائیب ۵۷
- ۴-۴- دسته بندی جهانی میراث صنعتی ۵۹
- ۴-۴-۱- گرایش ها ۵۹
- ۴-۴-۲- فهرست دسته بندی جهانی و نقشه جهانی ۶۲
- ۴-۴-۳- نمونه ای از کاربرد فهرست پیشنهادی جهانی میراث صنعتی ۶۴
- ۵- تلاش برای آینده؛ سیستمی مائریکسی ۶۵
- ۶-۱- سیستم طبقه بندی ساختارهای صنعتی HAER ۶۷
- ۶-۲- دسته بندی صنعتی فهرست محوطه های میراث جهانی صنعتی ۸۱
- ۶-۳- فهرست پیشنهادی آفریقا؛ شرح و تحلیل ۸۳
- ۶-۴- طبقه بندی میراث صنعتی پیشنهادی آفریقا ۸۶
- ۶-۵- فهرست پیشنهادی کشورهای عربی؛ شرح و تحلیل ۸۸
- ۶-۶- طبقه بندی میراث صنعتی پیشنهادی کشورهای عربی ۹۰
- ۶-۷- فهرست پیشنهادی آسیا/اقیانوسیه؛ شرح و تحلیل ۹۲
- ۶-۸- طبقه بندی میراث صنعتی پیشنهادی آسیا/اقیانوسیه ۹۵
- ۶-۹- فهرست پیشنهادی اروپا/آمریکای شمالی؛ شرح و تحلیل ۹۷

- ۶-۱۰- طبقه بندی میراث صنعتی پیشنهادی اروپا/ آمریکای شمالی ۱۰۸
- ۶-۱۱- فهرست پیشنهادی آمریکای لاتین/ کارائیب؛ شرح و تحلیل ۱۱۸
- ۶-۱۲- طبقه بندی میراث صنعتی پیشنهادی آمریکای لاتین/ کارائیب ۱۲۲

پیشگفتار مترجمین

خواننده کتاب حاضر به خوبی آگاه است که در زمینه میراث فرهنگی، بالاخص مبانی تئوریک و آکادمیک آن، منابع زیادی در دسترس نیست. نه در قالب تألیف و نه ترجمه. هرچند ناگفته پیداست میراث فرهنگی از آن دست مسائل است که مبانی نظری و مفاهیم بنیادین آن به واسطه ویژگی های بومی و نهایتاً ملی آن، در هر کشور متفاوت است و بعضاً ممکن است در سرزمینی، متضاد با سرزمینی دیگر نیز باشد. با این حال از آنجا که خاستگاه آن به عنوان تخصص و دانشی نوین، مغرب زمین است، بیراه نیست اگر بگوییم ضروریست متخصصین داخلی در امر میراث فرهنگی، از غالب نظریات و رویکردهای بین المللی، آگاهی نسبی داشته و سپس بر پایه پژوهش ها و تحلیل های بومی خود، با بهره گیری هوشمندانه از تجربیات و ایده های بین المللی، راهبرد ها و راهکارهای نوین مبتنی بر شرایط موجود مکانی و زمانی زمینه ی کاری خود ارائه دهند.

آگاهی که در این زمینه؛ یعنی بازگردان منابعی نوشتاری غیرفارسی- که به نوعی مبانی نظری میراث فرهنگی در کشورهای دیگر هستند- به فارسی، به منظور بهره گیری دانشجویان و نیز متخصصان امر، تلاش های زیادی صورت نگرفته است. هر چند در سال های اخیر کتاب های ارزشمندی در زمینه مباحث پایه ای و آکادمیک و بعضاً مدیریتی میراث فرهنگی، از زبان های دیگر ترجمه شده و به حق، مورد استقبال شایان توجه و استفاده ی کاربردی دانشجویان و کارشناسان قرار گرفته است. با این حال آنچه از منابع مکتوب ارزشمند بین المللی در زمینه میراث فرهنگی ترجمه شده است، بیشتر در مباحث فنی و راهکارهای اجرایی مرمت و احیا - چه بناها و چه بافت

ها- بوده است و کماکان جای خالی ترجمه منابع دسته اول و مرجع بین المللی در زمینه مبانی نظری و تئوری های آکادمیک، در فهرست کتاب های تخصصی میراث فرهنگی به چشم می خورد. قطعاً در زمینه زیرموضوعات تخصصی تر میراث فرهنگی، که خاستگاه توجه ویژه به آن ها نیز در کشورهای دیگر بوده است و اتفاقاً مصادیق و پتانسیل های پرداختن ویژه به آن ها در ایران نیز به وضوح مشهود و حتی ضروریست و تاکنون به نوعی مغفول مانده است- ضروریست مبانی نظری و دستاوردهای تئوریک نخستین نظریه پردازان آن به فارسی برگردانده و در دسترس دانش پژوهان و تصمیم سازان قرار گیرد.

میراث صنعتی از زیرموضوعات نسبتاً جدید در حوزه میراث فرهنگی ست. هر چند سال های زیادی ست که در کشور های توسعه یافته مورد توجه ویژه قرار گرفته، با این حال در سال های اخیر در جوامع علمی و حرفه ای دنیا رویکرد ویژه ای به آن شده است. کمیته ها و انجمن های ملی و بین المللی مربوطه تشکیل شده اند. همایش های علمی و کارگاه های تخصصی با حضور صاحب نظران دانشگاهی و متخصصان جوامع حرفه ای تشکیل می شود و نتایج پژوهش ها و فعالیت های حرفه ای در این زمینه به انحاء مختلف در اختیار علاقمندان قرار می گیرد.

متأسفانه در کشور ما نیز این مفهوم به عنوان زیرموضوعی تخصصی از میراث فرهنگی مغفول مانده و جز در تعداد انگشت شماری از منابع مکتوب، رسماً اشاره ای به آن نشده و در همان منابع محدود نیز، در حد یادآوری و اشاره ای گذرا خلاصه شده است. در واقع ضروریست باب پرداختن به آن، با ترجمه ی منابع زبان اصلی کشورهای پیشرو و پرتجربه تر در این زمینه باز شود که این اتفاق هنوز نیفتاده است.

آشنایی با مفهوم میراث صنعتی و پیگیری مبانی نظری و تجربیات بین المللی این زمینه و نیز احساس نیاز برای معرفی این زیرموضوع خاص از میراث فرهنگی - که در کشور ما بسیار موضوعیت و نیز ضرورت دارد- به دانشجویان، متخصصان و مدیران، مقدمه ی تصمیم به ترجمه و ارائه ی مجموعه پیش رو شد.

بخش نخست: شامل دو معاهده بین المللی ست؛

۱- ترجمه «منشور نیژنی تاگیل»؛ مصوبه ی کمیته بین المللی حفاظت از میراث صنعتی؛

TICCIH در سال ۲۰۰۳ است که همانند منشورهای ونیز و آتن در زمینه میراث

فرهنگی، اصلی ترین منشور معیار در زمینه میراث صنعتی ست.

۲- ترجمه «اصول برلین» که یکی از موافقتنامه های مشترک ایکوموس و TICCIH است و حاوی تعاریف و مبانی بنیادین مفهوم میراث صنعتی است.

این دو معاهده می توانند تصویری روشن از رویکرد نظری اصلی ترین نهادهای بین المللی درگیر با این موضوع- به عنوان نخستین گام های ورود به موضوع- به مخاطب متخصص ارائه کند و نیز در موارد خاص تصمیم سازی و تصمیم گیری های مرتبط با مصادیق میراث صنعتی، چارچوب های راهبردی کار را تعریف کنند.

بخش دوم: گزیده ی گزارشی ست درباره ی جایگاه محوطه های میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی و فهرست پیشنهادی کشورهای عضو کنوانسیون میراث جهانی یونسکو. پژوهشی ست آماری در راستای ارتقای سطح میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی و به تعادل رساندن پخشایش موضوعی و مکانی آن. در نهایت یکی از طبقه بندی های معتبر زیرموضوعات میراث صنعتی را معرفی می کند. در ضمائم این پژوهش توضیحی مختصر از تعداد و مشخصات کلی محوطه های میراث صنعتی ثبت شده جهانی و پیشنهادی کشورهای عضو ارائه شده که برای آشنایی مخاطب ایرانی - اعم از مدیران و متخصصان- با نمونه های موردی و تطبیق با نمونه های مشابه داخلی جهت تعریف و مطالعه و حفاظت مصادیق بومی میراث صنعتی - کارا خواهد بود.

تاکید می شود این پژوهش و آمارهای ارائه شده در آن مربوط به سال ۲۰۰۱ میلادی است. در حین ترجمه، سعی در به روز کردن آمارها و نمودارهای مرتبط شد. از آنجا که هنوز پژوهشی مشابه، با اطلاعات به روز شده در سطح بین المللی، صورت نگرفته و در هیچ مرجع رسمی علمی، آماری مدون از وضعیت میراث صنعتی در فهرست میراث جهانی ارائه نشده است، امکان به روز رسانی موثق آمار ارائه شده در این پژوهش نبود. با این حال تا حدودی آمار ارائه شده، به روز شد(هرچند به دلیل قطعی نبودن و نیز به منظور حفظ اصالت اثر، از ارائه آن خودداری می شود) و به یقین می توان گفت ترکیب و نسبت آمارهای کمی این پژوهش با مختصری اعماش، در زمان تکمیل این مجموعه هنوز صادق است و اطلاعات و تحلیل های ارائه شده، هنوز موضوعیت دارند.

یادآور می شود بخشی هایی از گزارش منبع زبان اصلی به توصیف جزء به جزء محوطه های ثبت شده پرداخته و برخی از این توصیفات بسته به زبان رسمی آن کشور نیز فرانسوی بودند. این بخش ها از مجموعه پیش رو حذف شده اند.

امید است این تلاش و ترجمه، آغازگر راهی باشد جهت ورود علمی و عملی دانشجویان علاقمند، متخصصان و صاحبان نظران به موضوع «میراث صنعتی» و پس از این شاهد ترجمه مطالب و قطعاً تدوین گزارش ها و پژوهش هایی بومی توسط پژوهشگران و اساتید صاحب نظر در این زمینه باشیم.

مشتاقانه پذیرای نقطه نظرات خوانندگان محترم در زمینه کاستی های قطعی تلاش حاضر هستیم.